

УДК 378.147-057.875-054.6:37.022:616.21

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОФТАЛЬМОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ЗА КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ НАВЧАННЯ

Т. А. Табалюк

ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”

PECULIARITIES OF TEACHING OPHTHALMOLOGY FOR FOREIGN STUDENTS OF DENTAL FACULTY UNDER CREDIT-MODULAR SYSTEM

T. A. Tabalyuk

SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”

У статті наведено 6-річний досвід викладання офтальмології англійською мовою іноземним студентам стоматологічного факультету ТДМУ за кредитно-модульною системою. Описано основні навчальні методики, у т. ч. і з використанням програмних засобів, з урахуванням особливостей основного фаху.

The article presents the 6-years experience of teaching ophthalmology for foreign students of dental faculty in TDMU according to credit-modular system. It has been described the basic teaching methods, including using software tools, taking notice for main speciality peculiarities.

Вступ. За статистикою, Україна посідає 9-ге місце у світі за кількістю іноземних студентів. З кожним роком наша вітчизна стає все більш привабливою країною з точки зору отримання освіти. Пов'язано це з рядом чинників. У першу чергу, іноземців привертає можливість отримати якісну освіту за помірну плату: українські ВНЗ займають у світових рейтингах почесні місця, а вартість навчання в них помітно нижча, ніж у європейських аналогах. Важливе значення мають також толерантність місцевого населення до іноземців, невисокий прожитковий мінімум і досить м'який клімат. Окрім того, в українських ВНЗ дозволено вести викладання тими іноземними мовами, які зручні студентам з інших країн, у першу чергу англійською [1]. Все це накладає високі обов'язки та вимоги на викладацький склад у плані якісної підготовки спеціалістів за кордон. Питання ускладнюється не тільки неоднаковим рівнем знань мов (української, російської, англійської), але нерідко і дуже слабкими знаннями із базових предметів [2].

Впровадження у 2006 році кредитно-модульного навчання у Тернопільському державному медичному університеті ім. І. Я. Горбачевського як новітньої моделі вищої освіти відповідно до Болонської декларації все більше приваблює сюди іноземних громадян. Це пов'язано також з посиленням конкуренто-

спроможності освіти, здобутої в стінах нашого закладу, та поступовим наближенням її до європейських стандартів [3, 4].

Наш стоматологічний факультет є молодим, заснований у 2004 р. Відповідно вивчати офтальмологію студенти-стоматологи розпочали у 2007 р., а іноземці на факультеті з'явилися дещо пізніше. З того часу стрімко зросла їх кількість з 5 (у 2008/2009 н. р.) до 65 (у 2014/2015 н. р.) [5].

Важливість і необхідність викладання офтальмології при підготовці лікарів-стоматологів обумовлена тим, що захворювання органа зору стоять на одному з перших місць серед хвороб людини. Орган зору пов'язаний багатьма анатомічними і фізіологічними механізмами як з організмом у цілому, так і з зубо-щелепною системою зокрема. Предмет викладається на основі вчення про єдність і цілісність організму, про роль навколишнього середовища в патогенезі та причинах очних захворювань. Викладання офтальмології повинно тісно інтегруватися з навчанням на кафедрах нормальної і патологічної анатомії, нормальної і патологічної фізіології, фармакології, рентгенології, акушерства і гінекології, терапії, дитячих хвороб, інфекційних захворювань, нейрохірургії, епідеміології, на кафедрах стоматологічного профілю. По суті, уся патологія органа зору (за винятком травм, окремих екзогенних запалень повік, кон'юнктиви і рогівки) є

© Т. А. Табалюк

проявом загальних або системних захворювань. Тому знання офтальмологічних симптомів при різних загальних захворюваннях необхідні лікарям всіх спеціальностей для діагностики, оцінки стадії, динаміки, визначення прогнозу основного захворювання [6].

Організація навчального процесу з офтальмології в умовах кредитно-модульної системи має свої особливості. Це стосується зокрема і підготовки студентів-іноземців стоматологічного факультету.

Основна частина. Робоча програма з офтальмології для студентів IV курсу стоматологічного факультету складається з одного модуля, що у цілому включає 45 годин (1,5 кредиту), з них 6 годин лекцій, 30 – практичних занять та 9 – самостійна робота. Викладання офтальмології проходить на базі кафедри оториноларингології, офтальмології та нейрохірургії Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського. Медичною базою є Тернопільська університетська лікарня. Реорганізація обласної лікарні в університетську клініку дала змогу більш ширше залучати студентів до обстеження хворих, діагностичних та лікувальних маніпуляцій, що є важливим у підготовці студентів до практичної діяльності.

На кафедрі існує методичне забезпечення англійською мовою у вигляді календарно-тематичних планів практичних занять, мультимедійних презентацій лекцій, методичних розробок, матеріалів для підготовки до практичних занять та лекцій, пакета тестових завдань, набору ситуаційних задач та слайдів з клінічними випадками, відеофільмів. Для самостійної роботи студентів на кафедрі створена бібліотека, яка зокрема включає 13 томів американської академії офтальмології та періодичні видання.

Засіданням кафедри у 2010 р. була затверджена наступна тематика лекцій для студентів стоматологічного факультету: “Діагностика та невідкладна допомога, профілактика запалень повік, слезових органів, та орбіти (ячмінь, абсцес повік, дакриїцитит, періостит, флегмона орбіти)”;

“Пошкодження ока та додаткового апарату. Клініка, невідкладна допомога, профілактика, диспансеризація”;

“Раптове зниження зору. Захворювання сітківки і зорового нерва. Дистрофії жовтої плями. Атрофія зорового нерва. Діагностика, лікування, профілактика. Зміни органа зору при загальних захворюваннях”. Лекції вибрано таким чином, щоб зацентувати увагу на гострих та невідкладних станах в офтальмології, а також зв'язку офтальмологічних і стоматологічних захворювань. Третя тема розглядається лише на лекції, їй не присвячене практичне заняття, а ціла низка питань, що її стосується, винесена на екзамен.

Цикл офтальмології для студентів-стоматологів включає 5 практичних занять, які проходять на базі профільного очного відділення університетської лікарні, що включає також обласний центр мікрохірургії ока та обласний офтальмологічний травмцентр. Відділення обладнане сучасними діагностичними та лікувальними комплексами: робоче місце офтальмолога, факоемульсифікатор, операційний мікроскоп Карл Цейс, ультразвуковий сканер, авто-рефрактокератометр та ін. Хоча, звичайно, на даний момент забезпечення клінік Азії та Африки, звідки родом переважна більшість іноземних англомовних студентів, є набагато кращим, ніж забезпеченість українських державних лікарень. Тому знайомство з деякими новітніми діагностичними та лікувальними технологіями проходить шляхом їх демонстрації з використанням комп'ютерних технологій.

Кожне заняття включає коротке обґрунтування актуальності теми, формулювання індивідуальних практичних завдань, відпрацювання практичних навиків один на одному, курацію тематичних хворих, демонстрацію відеоматеріалів до хірургічних нозологій, розв'язання ситуаційних задач та перегляд слайдів, семінарське обговорення й опитування, тестовий контроль. Оцінювання кожного студента за кожне практичне заняття є комплексним і включає три моменти – практичну, теоретичну та тестову частину. Велику роль в об'єктивізації оцінювання відіграє щоденний тестовий контроль знань у системі “Moodle” напередодні ввечері. Перескладають цю складову загальної оцінки лише ті, хто не задоволений результатом чи в силу певних обставин не мав доступу до інтернет-мережі. Великим стимулом для студентів також є можливість швидше завершити практичне заняття і більш раціонально використати свій час. Кількість тестів у системі “Moodle” щорічно доповнюється і включає ситуаційні задачі, теоретичні та ілюстровані запитання. Своєрідним підсумком вивчення офтальмології є написання історії хвороби, яке, враховуючи специфіку дисципліни, не є легким, проте плавно крок за кроком, заняття за заняттям засвоюються основні її вагомні елементи і переважна більшість студентів задовільно справляється з вказаним завданням з першої спроби. Проте близько 25 % студентів, що не справились з завданням, змушені відробити цей важливий в оцінюванні момент, щоб отримати допуск до комплексного тестового іспиту.

У деяких студентів виникають труднощі при спілкуванні з хворими для збору скарг і анамнезу через мовний бар'єр. Тому викладач знаходиться зі студентами і під час курації, допомагаючи їм як у пере-

кладі, так і в застосуванні діагностичних методів обстеження органа зору.

У матрикули практичних навиків для студентів-стоматологів винесені лише дві: езофтальмометрія, курація хворого з кон'юнктивітом. Переважна більшість студентів успішно справляється з вказаними практичними завданнями. Ті ж, хто не здав відразу, змушені відпрацювати свої навик, щоб бути допущеним до сесії.

Слід відзначити з власних спостережень, що у загальному зацікавленість студентів-іноземців стоматологічного факультету офтальмологією є значно нижчою, ніж їх колеги з медичного факультету. І, відповідно, низькою є поточна успішність з предмета, що рідко досягає рівня "добре". Так, для прикладу, за результатами весняного семестру 2014 р. середній бал поточної успішності в іноземних студентів-стоматологів становив 5,81, а студентів-медиків – 7,29. Рівень поточної успішності іноземців є дещо вищим, аніж українців, що навчаються на стоматологічному факультеті за контрактом (5,5), і значно нижчим, аніж середній показник бюджетної форми навчання (7,12) [7]. Слід зауважити, що англійські студенти з першого заняття показують більшу, ніж наші співвітчизники, обізнаність у сучасних технологіях, виявляють жвавий інтерес до офтальмологічного обладнання, цікавляться технічним виконанням новітніх хірургічних методик, зокрема щодо корекції зору.

Деяким стимулом до інтенсивнішого вивчення предмета стало введення модуля "Офтальмологія" у комплексний тестовий іспит. Білет включає 24 тестових завдання типу "Крок-2" з предмета і

здійснюється у відділі незалежного зовнішнього тестування в кінці семестру. Рівень підсумкової успішності іноземців є нижчим порівняно з показниками українських студентів-стоматологів, проте дещо вищим поточної успішності. Так, скажімо, за результатами весняного семестру 2013 р., 60 % іноземців склали іспит з офтальмології на "добре", 33,33 % – на "задовільно", 6,67 % – на "незадовільно" [8].

Висновки. Існуюча система навчання в ТДМУ дозволяє студентам-іноземцям стоматологічного факультету отримати достатні знання з офтальмології для подальшої роботи за фахом.

Покращення якості підготовки студентів досягається шляхом індивідуального підходу до кожного залежно від рівня їх базових знань.

При викладанні студентам-стоматологам очних хвороб підкреслюється необхідність підвищеної уваги до суміжних з зубошелепною зоною недуг органа зору; очних симптомів при захворюваннях порожнини рота; поєднаної стоматологічної і офтальмологічної патології; очних ускладнень стоматологічних захворювань, а також невідкладних станів в офтальмології.

Сучасні діагностичні та лікувальні методики у поєднанні із новітніми методами навчального процесу, зокрема застосування програмних засобів, підвищують інтерес іноземних студентів стоматологічного факультету до вивчення офтальмології. Це приводить до активного впровадження в навчальний процес основних положень Болонської концепції та інтеграції української медичної освіти до європейських та світових стандартів.

Список літератури

1. Особливості навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України / М. О. Дудченко, А. Ф. Артеменко, Л. Ю. Левченко [та ін.] // Світ медицини і біології. – 2013. – № 3. – С. 158–159.
2. Деякі аспекти підвищення якості викладання іноземним студентам медичного факультету на кафедрі медичної хімії / Я. І. Гонський, Н. П. Саюк, М. М. Корда [та ін.] // Медична освіта. – 2002. – № 3. – С. 136–138.
3. Ковальчук Л. Я. Медична освіта в Україні та Болонський процес: реальність і шляхи переходу в Європейський освітній простір / Л. Я. Ковальчук, І. Р. Мисула, К. О. Пашко // Матеріали науково-методичної конференції "Досвід впровадження основних засад Болонського процесу в систему вищої медичної освіти". – Тернопіль : Укрмедкнига, 2005. – С. 24–30.
4. Досвід викладання іноземним студентам на кафедрі хірургії з анестезіологією № 2 / О. В. Олійник, А. Р. Вайда, А. Я. Господарський [та ін.] // Медична освіта. – 2011. – № 1. – С. 69–71.
5. <http://www.tdmu.edu.ua/ukr/fakultet/structure.php?category=dental>
6. Жабоедов Г. Д. Успішність іноземних студентів з офтальмології / Г. Д. Жабоедов, Г. С. Бондарева, О. П. Вітовська // Медична освіта. – 2002. – № 3. – С. 247–248.
7. Результати складання комплексного тестового іспиту за весняний семестр 2014 р. // Газета "Медична академія". – 2014. – № 14 (367). – С. 6, 11.
8. Результати складання комплексного тестового іспиту за весняний семестр 2013 р. // Газета "Медична академія". – 2013. – № 14 (343). – С. 12.

Отримано 22.01.15